

Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2021–2027

Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2021–2027

jihomoravský kraj

Moravská zemská knihovna v Brně
Jihomoravský kraj
Brno 2021

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Moravská zemská knihovna (Brno, Česko). Oddělení vzdělávání a krajské metodiky
Koncepte rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2021-2027 /
zpracovalo oddělení vzdělávání a krajské metodiky Moravské zemské knihovny v Brně.-- Brno :
Moravská zemská knihovna v Brně ; Jihomoravský kraj, 2021.-- 39 stran
Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7051-310-1 (Moravská zemská knihovna v Brně ; brožováno)

* 021.1/.4 (1-2) * 021 * 021.6 * 027.4/.5 * (437.322) * (036)

– 2021-2027

– regionální funkce knihoven -- Česko -- 2021-2030

– činnost knihoven -- Česko -- 2021-2030

– kooperace knihoven -- Česko -- 2021-2030

– veřejné kulturní služby -- Česko -- 2021-2030

– Jihomoravský kraj (Česko : 2000-)

– informační publikace

021 - Funkce, význam a využívání knihoven [12]

© Moravská zemská knihovna v Brně, 2021

© Jihomoravský kraj, 2021

ISBN 978-80-7051-310-1

Obsah

Úvodní slovo.....	5
1 Úvod.....	7
1.1 Poslání koncepce.....	7
1.2 Vymezení základních pojmů.....	8
2 Východiska koncepce.....	9
2.1 Vyhodnocení Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2015–2020.....	12
2.2 SWOT analýza současného stavu knihoven Jihomoravského kraje.....	14
3 Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji v letech 2021 až 2027.....	15
3.1 Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů.....	16
3.2 Statistika a hodnocení činnosti knihoven.....	17
3.3 Vzdělávání knihovníků, semináře, porady.....	19
3.4 Tvorba výměnných knihovnických fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace.....	20
3.5 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů.....	22
3.6 Nákup a zpracování knihovnických fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce) a jejich distribuce.....	23
3.7 Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit.....	23
3.8 Servis automatizovaného knihovnického systému (AKS).....	26
3.9 Pravidelná medializace nejlepších knihoven a knihovníků, oceňování knihoven a obcí, prezentace příkladů dobré praxe.....	27
4 Požadavky na prostorové podmínky v knihovnách.....	29
5 Finanční zajištění regionálních funkcí knihoven.....	33
6 Závěr.....	35
6.1 Seznam zkratk.....	36
6.2 Literatura a internetové zdroje.....	37
6.3 Doporučená literatura.....	39

Úvodní slovo

Vážení a milí příznivci knihoven a literatury, vítám vznik *Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji na léta 2021–2027*, která tak plynule navazuje na koncepci předcházející a je vizí směřování činnosti knihoven a formulací cílů, kterými je zejména naplňování potřeb a požadavků svých uživatelů.

Jsem velmi rád za dlouholetou spolupráci a vstřícný přístup Moravské zemské knihovny v Brně (MZK) k plnění regionálních funkcí knihoven, která mezi knihovnou a Jihomoravským krajem na samém počátku vznikla na základě knihovního zákona a knihovna ji svým odborným přístupem rozvinula ve velkou podporu poskytovanou jak zřizovatelům knihoven, tak i jednotlivým pověřeným knihovnám.

Co tedy koncepci rozvoje regionálních funkcí knihoven popřát? Přeji jí, aby si fungující síť knihoven i nadále udržela své příznivce z řad čtenářů, zejména těch nejmladších, tj. dětí a mládeže, ostatních návštěvníků knihoven, ale i ochotu spolehlivých knihovníků, aby v budoucnu neztratila svou vysokou odbornou úroveň a podněcovala k prohlubování mezigeneračních vztahů, dialogu a kulturně výchovné činnosti. Věřím, že právě fungující systém knihoven, ochotní, kvalifikovaní a spolehliví knihovníci budou těmi, kteří spolu se zajímavým knihovním fondem přispějí k tomu, že malé knihovny budou stále příjemným místem k setkávání, budou přispívat k rozvoji čtenářských návyků, vzdělávání a prohlubovat zájem o život v obcích i městech.

Mgr. František Lukl, MPA

náměstek hejtmána Jihomoravského kraje
pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu

1 Úvod

Předkládaná *Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven Jihomoravského kraje v letech 2021–2027* navazuje na předchozí *Koncepci rozvoje regionálních funkcí knihoven Jihomoravského kraje na období 2015–2020* doplněnou o *Aktualizaci v letech 2019–2020*. Jejím cílem je ve shodě s celostátními trendy a s podporou zkvalitňování systému regionálních funkcí (dále RF) knihoven vytyčit budoucí směřování veřejných knihovnických a informačních služeb v knihovnách Jihomoravského kraje. Předpokladem její úspěšné realizace je pokračující profesionální zázemí knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí a stabilní finanční podpora poskytovatele dotace na regionální funkce knihoven – Jihomoravského kraje.

Oddělení vzdělávání a krajské metodiky MZK připraví v roce 2024 ve spolupráci s pověřenými knihovnami Jihomoravského kraje analýzu průběžného plnění vytyčených cílů předložené koncepce.

1.1 Poslání koncepce

Regionální funkce se staly neodmyslitelnou součástí a oporou při zajišťování veřejných knihovnických a informačních služeb knihovnám všech velikostí. Představují soubor odborných činností, které spolurozhodují o kvantitě a kvalitě poskytovaných veřejných knihovnických a informačních služeb a o možnostech knihoven ve shodě s novou *Koncepcí rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030*, ze které předložená koncepce vychází – být **pilíři rozvoje občanské společnosti a přirozenými centry komunit, vzdělávacími a vzdělanost podporujícími institucemi a ve své tradiční roli také správci kulturního a znalostního bohatství**.

Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2021–2027 představuje dokument se střednědobým výhledem, jehož posláním je vytyčit další směřování regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji ve shodě s celostátními i krajskými koncepčními dokumenty, současnými trendy veřejných knihovnických a informačních služeb, požadavky a potřebami uživatelů i knihovníků, ale rovněž s aktuální epidemickou situací, která zasáhla do všech oblastí života společnosti.

Ve snaze přiblížit se v nových podmínkách uživatelům přišla řada knihoven s nabídkou aktivit v online prostředí. Četná omezení ovlivnila také poskytování regionálních služeb, z nichž mnohé byly redukovány, nebo se musely přizpůsobit novým okolnostem. Aktivity pro knihovníky včetně porad a vzdělávání se přesunuly do online prostředí, které otevřelo nové možnosti při zajišťování regionálních funkcí knihoven.

Předložená *Koncepce* je společným dílem Moravské zemské knihovny v Brně a pověřených knihoven Jihomoravského kraje – Knihovny Jiřího Mahena v Brně, Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově, Městské knihovny Boskovice, Městské knihovny Břeclav, Městské knihovny Hodonín, Městské knihovny Kuřim a Městské knihovny Znojmo. Poděkování za spolupráci patří ředitelům a vedoucím pracovníkům regionálních oddělení těchto pověřených knihoven.

1.2 Vymezení základních pojmů

- a) **Regionální funkce**
jsou funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb. Plnění regionálních funkcí vychází z doporučených standardů pro výkon regionálních funkcí.¹
- b) **Moravská zemská knihovna v Brně**
je součástí systému knihoven, plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven, je garantem kvalifikačního růstu pracovníků knihoven v kraji.
- c) **Základní knihovna**
je knihovnou s univerzálním knihovním fondem nebo se specializovaným knihovním fondem, je součástí systému knihoven vykonávající informační, kulturní a vzdělávací činnosti.
- d) **Pověřená knihovna**
je základní knihovna, zapsaná v evidenci Ministerstva kultury, která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v rozsahu a na území smlouvou vymezeném. Součástí této smlouvy je jmenovitý seznam obsluhovaných knihoven. Funkci pověřené knihovny může plnit také krajská knihovna.
- e) **Obsluhovaná knihovna**
je základní knihovna, zapsaná v evidenci knihoven Ministerstva kultury, nebo její pobočka, které poskytují veřejné knihovnické a informační služby podle knihovního zákona. Provozovatel pověřené knihovny uzavírá s provozovatelem obsluhované knihovny smlouvu o poskytování regionálních funkcí, v níž je obsluhovaná knihovna označena jako jejich příjemce.
- f) **Profesionální knihovna**
je základní knihovna provozovaná příslušným orgánem obce s pracovním úvazkem knihovníka vyšším než 15 hodin týdně.
- g) **Neprofesionální knihovna**
je základní knihovna provozovaná příslušným orgánem obce s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně.
- h) **Pobočka**
je lokálně vyčleněná část základní knihovny, je organizační součástí této základní knihovny a pracuje pod jejím vedením.
- i) **Středisková knihovna**
je profesionální základní knihovna, která ve spolupráci s pověřenou knihovnou vykonává RF pro knihovny s neprofesionálními pracovníky spadajícími do jejího smluvně vymezeného regionu.

¹ Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. In: *Informace pro knihovny* [online]. Praha, 2019 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/RF/Methodicky_pokyn_RF.

2 Východiska koncepce

Formulace cílů koncepce vychází z dokumentů celostátní i regionální povahy, které jsou klíčové pro činnost knihoven a naplnění jejich poslání a obsahují témata prorodinné politiky, regionálního rozvoje, mezigeneračního soužití a celoživotního vzdělávání.

Dokumenty celostátní povahy

1. *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030* (2020)
2. *Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky* (2019)
3. *Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky* (2019)
4. *Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky* (2017)
5. *Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků (CŽV)* (2016)
6. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+* (2020)

Dokumenty regionální povahy

1. *Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2018–2021* (2018)
2. *Koncepce rodinné politiky pro všechny generace 2020–2030* (2020)
3. *Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Jihomoravském kraji* (2016)
4. *Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2021+* (příprava)

Dotační titul Obecní knihovny

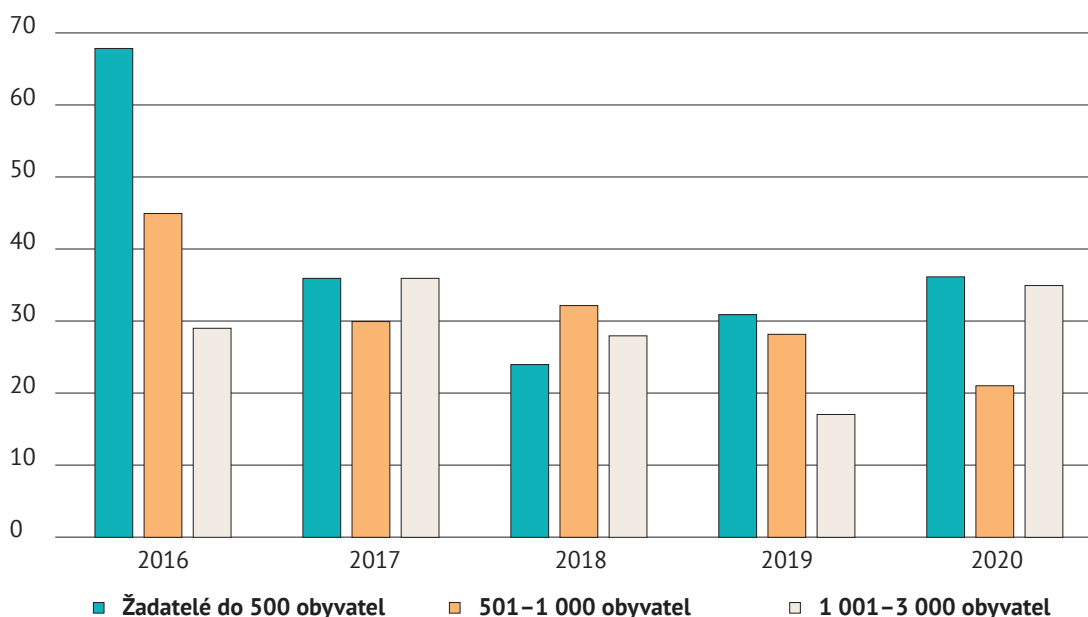
Základní střednědobý programový dokument Jihomoravského kraje – *Program rozvoje Jihomoravského kraje 2018–2021*, který navázal na *Strategii rozvoje Jihomoravského kraje 2020*, v rámci priority Zajištění kvality života obyvatel vytyčil jako jedno z opatření **Udržení služeb na venkově s podporou rozvoje obecních knihoven prostřednictvím dotačního titulu Obecní knihovny**.

Dotační titul Obecní knihovny 2016–2020

Rok	Požadovaná výše dotace	Schválená výše dotace	Počet podaných žádostí	Počet schválených žádostí
2016	5 503 000	5 047 000	157	142
2017	3 793 000	3 793 000	102	102
2018	3 360 000	3 360 000	84	84
2019	3 723 000	2 890 000	95	76
2020 ²	3 619 000	0	92	0
CELKEM	16 379 000	15 090 000	530	404

2 Z důvodu pandemie Covid nebyly žádosti schváleny.

Žadatelé podle velikosti obcí

Schválené žádosti podle velikosti sídla žadatelů

Rok	Žadatelé do 500 obyvatel	501–1 000 obyvatel	1 001–3 000 obyvatel
2016	68	45	29
2017	36	30	36
2018	24	32	28
2019	31	28	17
2020	36	21	35
CELKEM	159	135	110

Dotační titul Obecní knihovny byl poprvé vyhlášen v roce 2016 a za dobu své existence podpořil částkou 15 milionů korun proměnu více jak 400 knihoven v obcích do 3 000 obyvatel. Celkový objem finančních prostředků včetně povinné spoluúčasti žadatelů přesáhl částku 30 milionů korun.

Příprava Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2021+

Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2021+ představuje hlavní strategický dokument pro období do roku 2030. Mezi plánovaná témata, která otvírají prostor pro veřejné knihovny, patří *Rozvoj občanské vybavenosti na venkově*, jehož součástí (tematickým opatřením) je rozvoj infrastruktury pro spolkovou a dobrovolnickou činnost v obcích jako jedna ze základních podmínek rozvoje komunit. Opatřením na podporu tohoto rozvoje je finanční podpora určená k výstavbě nebo obnově zařízení určených pro spolkovou a dobrovolnickou činnost, mezi nimi jsou uvedeny také obecní knihovny. Významnou roli zaujímá podpora rodin s dětmi, seniorů a mezigeneračního soužití, přičemž mezi subjekty participujícími na mezigeneračních aktivitách jsou uváděny veřejné knihovny.

Knihovny také patří mezi jednu z cílových skupin *Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje pro všechny generace 2020/2030* spolu se školami a školskými zařízeními, spolky, církvemi a jinými prarodinnými organizacemi.³ Jsou uváděny jako součást nabídek volnočasových aktivit,

3 *Koncepce rodinné politiky pro všechny generace 2020/2030* [online]. © ACCENDO, Jihomoravský kraj. Aktualizováno 27. 6. 2020. [cit. 2021-08-16]. ISBN 978-80-87955-09-3. Dostupné z: https://www.rodinnapolitika.cz/webfiles/soubory/koncepce_rp_jmk_2020_2030_zmenseno.pdf.

mají důležitou roli v rámci programů a aktivit na „prohloubení mezigeneračních vztahů, dialogu a solidarity (programy zapojující seniory do péče o děti, programy škol pro žáky a jejich prarodiče, programy knihoven obcí a spolků, které podporují mezigenerační vztahy)“.⁴

Obecní knihovna Otnice

Obecní knihovna Doubravice nad Svitavou

2.1 Vyhodnocení Konceptce rozvoje regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v letech 2015–2020

Koncepce regionálních funkcí knihoven pro období 2015–2020, kterou vzala na vědomí Rada Jihomoravského kraje, doplnila výčet celostátně platných regionálních činností o:

- pravidelnou medializaci nejlepších knihoven a knihovníků,
- oceňování knihoven a obcí,
- podporu kulturně-výchovné činnosti.

Oddělení vzdělávání a krajské metodiky Moravské zemské knihovny přistoupilo v roce 2018 k aktualizaci koncepce s cílem zohlednit proměny, kterými procházejí veřejné knihovny ve vztahu ke stále rostoucím požadavkům uživatelů a potřebám celoživotního vzdělávání.⁵

Aktualizace se zaměřila na podporu kulturních a vzdělávacích aktivit v knihovnách s důrazem na rozvoj čtenářství, zejména projektu **Jižní Morava čte**, atraktivní nabídku vzdělávacích aktivit podporujících celoživotní profesní vzdělávání, oceňování dobře pracujících knihoven a posilování jejich role jako nedílné součásti kulturní infrastruktury společnosti.

Vytyčené cíle se podařilo naplnit v oblasti podpory čtenářství, zejména zásluhou projektu *Jižní Morava čte* a regionálních projektů pověřených knihoven a také pestrou nabídkou profesních vzdělávacích aktivit včetně každoročních výjezdních porad spojených s exkurzí do oceněných či příkladně pracujících knihoven.

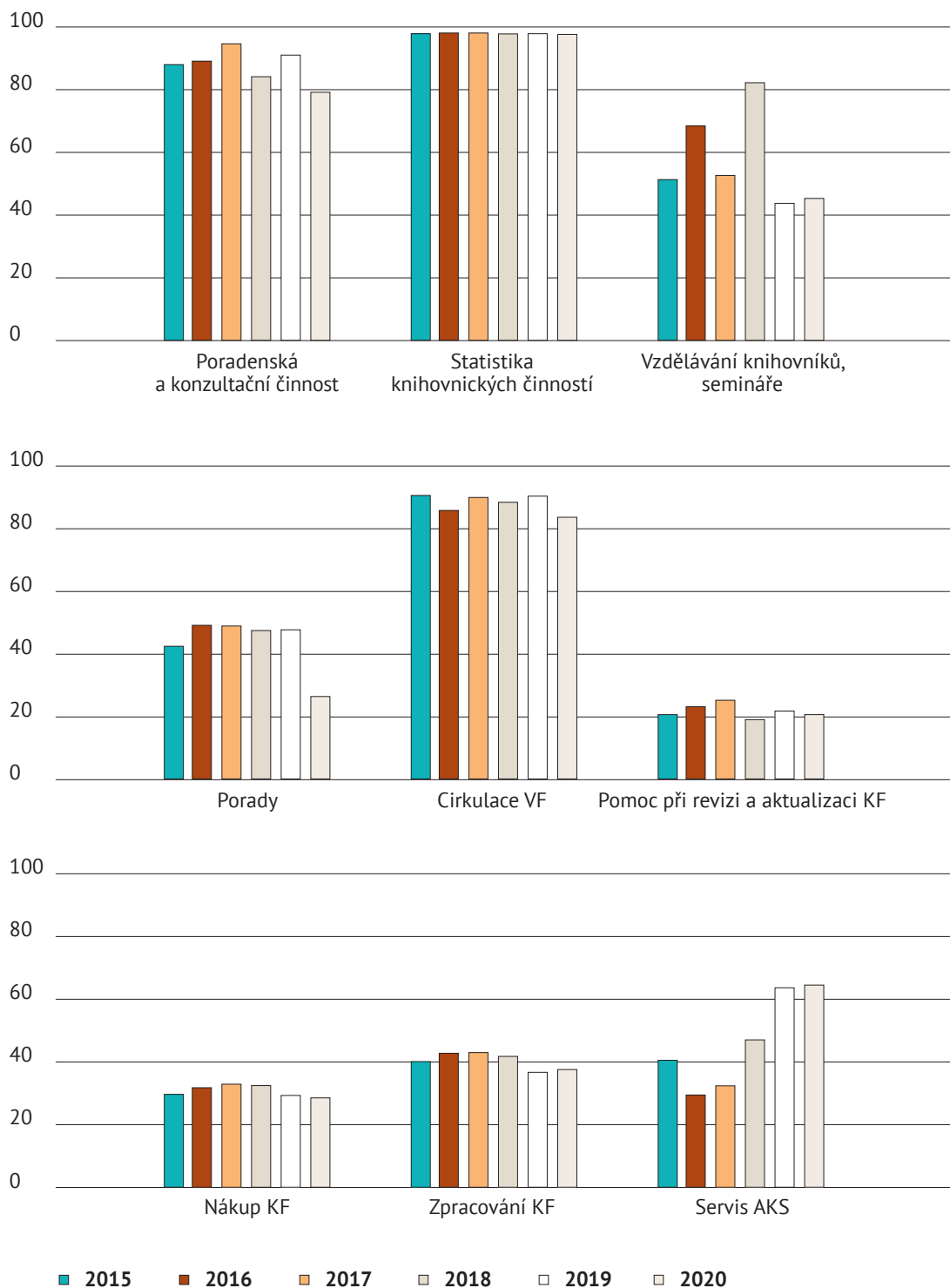
Nedařilo se prohloubit spolupráce s odbornými knihovnami a knihovnami paměťových institucí, více zapojit pověřené knihovny do setkávání zřizovatelů knihoven (na regionální a krajské úrovni), spolupráci se školními knihovnami. Úkolem pro budoucí období zůstává péče o aktuální webové stránky, prezentace knihoven na sociálních sítích a podpora zájmu o celoživotní profesní vzdělávání. **Mezi úspěšné aktivity se zařadilo slavnostní oceňování úspěšně pracujících knihoven na úrovni Jihomoravského kraje i většiny regionů. Příznivě se vyvíjí nadstandardní spolupráce s Jihomoravským krajem, dokončení automatizace obsluhovaných knihoven, prohlubování spolupráce s mateřskými a základními školami, podpora celoživotního profesního vzdělávání, nadstandardní zájem o cirkulaci výměnných souborů, pomoc při pořádání aktivit v malých knihovnách, budování dětských koutků a modernizace interiérů knihoven včetně nového vybavení (IT technika, mobiliář) s podporou dotačního titulu Obecní knihovny.**

Pobočka KJM Brno-Bystrc

5 Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků (CŽV). In: *Informace pro knihovny* [online]. Praha, 2016, 2020 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/celozivotni-vzdelavani/koncepce-czv-pdf>.

Využití regionálních služeb obsluhovanými knihovnami v Jihomoravském kraji v %

Shrnutí

Mezi nejvíce využívané regionální služby uplynulého období patřily: pomoc se statistickým výkaznictvím, cirkulace výměnných souborů, poradenská a konzultační činnost. Nárůst zájmu o servis automatizovaného knihovního systému souvisel s potřebou knihoven řešit přechod na jiný automatizovaný systém v souvislosti s ukončením podpory AKS Clavius. Míra využití ostatních služeb vycházela z potřeb a možností obsluhovaných knihoven. Otevřeným tématem zůstává celoživotní vzdělávání knihovníků neprofesionálních knihoven včetně jejich účasti na poradách stejně jako nákup a zpracování knihovních fondů z prostředků obcí.

2.2 SWOT analýza současného stavu knihoven Jihomoravského kraje⁶

SILNÉ STRÁNKY	<p>Pravidelná cirkulace a využívání výměnných fondů Stabilita finančního zajištění dotace na regionální funkce Automatizace knihoven a jejich propojení v regionálním systému Fungující systém – MZK – pověřené knihovny – obsluhované knihovny Metodická pomoc knihovnám formou konzultací, porad, školení Ochota knihovníků ke spolupráci Hustá a soudržná síť knihoven Kvalifikovaní, spolehliví a výkonní pracovníci RF Využívání dotačních příležitostí (VISK, Knihovna 21. století, DT Obecní knihovny) Nadstandardní spolupráce s JMK (regionální funkce, JM čte, DT Obecní knihovny)</p>
SLABÉ STRÁNKY	<p>Omezené finanční prostředky na RF Omezené finanční prostředky na nákup knihovního fondu Nedostatečná aktualizace knihovního fondu Zastaralé vybavení mobiliářem a technikou Žádná / omezená spolupráce se zájmovými spolky a organizacemi v obci Malá prestiž práce knihovníků / knihovny Malé finanční ohodnocení knihovníků v menších knihovnách Personální nestabilita / fluktuace knihovníků Malá ochota k celoživotnímu vzdělávání v menších knihovnách Malá účast na poradách a vzdělávacích akcích Žádná / nedostatečná aktivita knihovníků k prosazení změn Malá propagace aktivit včetně virtuálního prostředí Neaktuální webové stránky Neochota ke změnám</p>
PŘÍLEŽITOSTI	<p>Zlepšující se prostory knihoven (s využitím dotace JMK), rekonstrukce, modernizace interiérů Dotace na státní (VISK, Knihovna 21. století, Česká knihovna), krajské (DT Obecní knihovny) a lokální úrovni (MAS) Posílení komunitní role knihoven, komunitní aktivity, propojování komunit Spolupráce s institucemi (MŠ, ZŠ), zájmovými a neziskovými organizacemi Půjčování e-knih, audioknih, deskových her Personální změny knihovníků v obcích Prezentace knihoven na sociálních sítích (Facebook, Instagram) Propagace knihovny v obci, zviditelnění knihovny Možnosti online vzdělávání Podpora dětského čtenářství</p>
HROZBY	<p>Omezování dotačních programů a finančních prostředků na provoz v důsledku pandemie Žádné / nedostatečné finanční prostředky na nákup knihovního fondu Nezájem / neochota zřizovatelů knihoven ke spolupráci / modernizaci knihovny Nezájem / neochota zřizovatelů ke komunikaci Nezájem dětí a mládeže o četbu Nezájem / neochota knihoven / knihovníků ke změně Nezájem / neochota akceptovat metodická doporučení pověřené / krajské knihovny Žádná / nedostatečná spolupráce mezi knihovnou a organizacemi v obci Pokles zájmu o veřejné knihovnické a informační služby Nedostatečná práce s knihovním fondem (aktualizace, propagace, uložení, fyzická péče)</p>

6 Zpracováno na základě SWOT analýz pověřených knihoven.

3 Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji v letech 2021 až 2027

Koncepce předkládá vizi regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji prostřednictvím kvantitativního a kvalitativního rozvoje jednotlivých regionálních služeb, jejichž zajišťování ze strany pověřených knihoven přispívá k celkovému rozvoji knihoven a jimi poskytovaných veřejných knihovnických a informačních služeb. Koncepce jednotlivé regionální služby dále rozpracovává při zohlednění strategických a dílčích cílů národních i regionálních koncepčních dokumentů a také potřeb a specifík veřejných knihoven v Jihomoravském kraji.

Role pověřených knihoven

Moravská zemská knihovna spolupracuje při zajištění koordinace a výkonu regionálních funkcí knihoven s vybranými profesionálními knihovnami, které na základě prostorových, personálních, technických, technologických a finančních podmínek pověřila výkonem regionálních funkcí knihoven. Jejich prostřednictvím podporuje rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech knihovnách Jihomoravského kraje.

Předpokladem poskytování standardizovaných regionálních služeb a jejich dalšího rozvoje je celoživotní vzdělávání pracovníků regionálních oddělení a sledování nových trendů. Nové technologie v knihovnách, např. zavádění biblioboxů, selfchecků a knihobotů, robotických hraček a interaktivních knih rozšiřují nabídku veřejných knihovnických a informačních služeb a přispívají k podpoře knihoven jako institucí celoživotního neformálního vzdělávání. Zavádění nových technologií a budování technologických center v pověřených knihovnách přímo či zprostředkovaně přispívá k dalšímu rozvoji veřejných knihovnických a informačních služeb také v obsluhovaných knihovnách.

Obecní knihovna Nemojany, beseda s ilustrátorem Pavlem Čechem

Přehled regionálních služeb

1. Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozbor
  2. Statistika knihovnických činností
  3. Vzdělávání knihovníků, semináře a porady
  4. Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace
  5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů
  6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce) a jejich distribuce
  7. Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit
  8. Servis automatizovaného knihovního systému
- Nad rámec celostátně platných standardů regionálních funkcí je (jako součást krajské koncepce z předchozího období) zařazena:*
9. Pravidelná medializace nejlepších knihoven a knihovníků, oceňování knihoven a obcí, prezentace příkladů dobré praxe

Vize rozvoje veřejných knihoven v Jihomoravském kraji

Veřejné knihovny Jihomoravského kraje představují stabilní, soudržnou a spolupracující síť vytvářející funkční infrastrukturu na podporu rozvoje celoživotního neformálního vzdělávání, čtenářských návyků a čtenářské gramotnosti, občanských a sociálních kompetencí, budování a rozvíjení regionální identity, mezigeneračních vztahů a sociální soudržnosti. Prohlubuje se jejich význam jako informačních a komunitních center obcí. Rozvoj a zkvalitňování systému regionálních služeb při dosažení jejich standardizované úrovně vytváří podmínky nejen pro zajišťování veřejných knihovnických a informačních služeb, ale zejména při naplňování jejich nezastupitelné role v kontextu demokratického rozvoje celé společnosti.

3.1 Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozbor

Poskytování odborných konzultací, rad a referencí, včetně metodických návštěv s cílem podpořit čtenářskou a informační gramotnost, systematickou práci se čtenáři, sdílení námětů ke vzdělávání knihovníků, zapojení do celostátních projektů, sdílení příkladů dobré praxe přispívá k podpoře kvality a rozvoje knihovnických a informačních služeb v obsluhovaných knihovnách. Součástí je praktická pomoc při řešení odborných problémů (především knihovnam malých obcí), například zaškolení knihovníků, pomoc s webovou stránkou knihovny dle pravidel přístupného webu, zpracování plánů a projektů, koncepcí, konzultace k výstavbě, rekonstrukci a vybavení knihovny ve spolupráci s Metodickým centrem pro výstavbu a rekonstrukci knihoven MZK v Brně (MC VRK), právní, ekonomicko-hospodářské a provozní problematice.

Doporučení podle Metodického pokynu k zajištění výkonu RF

Průběžně, metodická návštěva zpravidla 1–2× ročně v každé obsluhované knihovně provozované obcí v kraji

CÍL	Podpora kvality a rozvoje knihovnických a informačních služeb v obsluhovaných knihovnách
ZAJIŠTĚNÍ	MZK v Brně, pověřené knihovny
PODPŮRNÉ NÁSTROJE	Konzultace, poradenství, metodické návštěvy, webová stránka pověřené knihovny budovaná dle pravidel přístupného webu, vydávání zpravodaje, oborové elektronické konference, dotazníky spokojenosti uživatelů v obsluhovaných knihovnách
KONTROLA PLNĚNÍ	Každoročně s vyhodnocením výkonu regionálních funkcí

MZK

- zprostředkovává pověřeným knihovnám aktuální informace, aktivně se podílí na poradenské a konzultační činnosti, metodických návštěvách pověřených knihoven a dalších knihoven na vyžádání, zpracovává plány a rozborů činnosti.

Pověřené knihovny

- aktivně monitorují potřeby obsluhovaných knihoven, které řeší na poradách a prostřednictvím nabídky vzdělávání,
- minimálně jednou ročně navštíví každou obsluhovanou knihovnu a zpracují zápis s doporučením (pro zřizovatele, obsluhovanou knihovnu, MZK),
- podporují s pomocí standardizovaného dotazníku pravidelně každých pět let měření spokojenosti uživatelů v obsluhovaných knihovnách.

Konzultace k výstavbě, rekonstrukci a vybavení knihoven probíhají ve spolupráci s **Metodickým centrem pro výstavbu a rekonstrukci knihoven Moravské zemské knihovny v Brně**⁷, které provozuje databázi nových a rekonstruovaných knihoven. MC VRK provozuje vlastní webovou stránku s ukázkami a příklady vybavení interiéru a exteriéru knihoven.

3.2 Statistika a hodnocení činnosti knihoven

Statistické výkaznictví vychází ze zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, patří mezi každoroční zpravodajskou povinnost všech základních knihoven. Ta spočívá ve vyplnění statistického výkazu KULT (MK) 12-01 Roční výkaz o knihovně, který podle termínů předepsaných NIPOS posílají obsluhované knihovny svým pověřeným knihovnám. Pověřené knihovny vkládají statistické údaje za svoje obsluhované knihovny do elektronické databáze NIPOS, v podobě statistických tabulek Stat-Excel je posílají Moravské zemské knihovně.

Pověřené knihovny každoročně vyplňují *Statistický výkaz výkonu a Výkaz financování regionálních funkcí*, který zasílají Moravské zemské knihovně jako podklad pro zpracování výroční zprávy o hodnocení výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji za příslušný kalendářní rok.

Doporučení podle Metodického pokynu k zajištění výkonu RF

1× ročně v termínu daném zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, v platném znění, zpracování výkazů, využití průběžně.

Doporučení podle Metodického pokynu k vymezení standardu veřejných, knihovnických a informačních služeb

Krajská knihovna, knihovna pověřená výkonem regionálních funkcí zveřejní nejméně jedenkrát za dva roky prostřednictvím internetu výsledky vyhodnocení plnění standardu knihovnických služeb.

7 Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. Brno, 2018 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: <https://mcvrk.mzk.cz/>.

CÍL	<ol style="list-style-type: none"> 1. Včasné, úplné a přesné shromáždění statistických údajů o činnosti veřejných knihoven v kraji, jejich zpracování, vyhodnocení a využívání. 2. Každoroční zpracování výsledků činnosti veřejných knihoven na úrovni regionů i Jihomoravského kraje. 3. Vyhodnocování Standardu veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS).⁸ 4. Zapojení knihoven do projektu benchmarking.⁹ 5. Vyhodnocení a využívání statistických výsledků (webové stránky obsluhovaných a pověřených knihoven, medializace).
ZAJIŠTĚNÍ	Krajská knihovna, pověřené knihovny
PODPŮRNÉ NÁSTROJE	Metodická i praktická pomoc obsluhovaným knihovnám při zpracování, sběru, kontrole a zpracování statistických dat. Pravidelné oceňování nejlepších knihoven a knihovníků v návaznosti na vyhodnocování standardu VKIS a dosažené výsledky knihoven.
KONTROLA PLNĚNÍ	Každoročně s vyhodnocením statistického výkaznictví

Statistika a hodnocení činnosti knihoven v roce 2027

Obsluhované knihovny vykazují s podporou pověřené knihovny včas, úplně a přesně statistické výkazy pověřené knihovně.

Pověřené knihovny každoročně zpracovávají výsledky činnosti veřejných knihoven, s nimiž seznamují zřizovatele knihoven a knihovníky.

Na krajské i regionální úrovni pravidelně probíhá vyhodnocení Standardu veřejných knihovnických a informačních služeb.

Na krajské i regionální úrovni každoročně probíhá oceňování nejlépe pracujících knihoven a knihovníků.

Ve spolupráci s regionálními médii se daří medializovat výsledky a propagovat činnost knihoven.

Seminář Komunitní aktivity v knihovně – jak na to v Knihovně Karla Dvořáčka ve Vyškově

3.3 Vzdělávání knihovníků, semináře, porady

Vzdělávání knihovníků je jedním ze základních předpokladů úspěšného výkonu regionálních funkcí knihoven.

Kvalitně a kvalifikovaně vzdělaný regionální metodik, stejně jako každý knihovník, má být neustále odborně vzděláván, jak vyplývá z *Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků* i z *Koncepce rozvoje knihoven v ČR v letech 2021–2027*, kde je důraz kladen na vzdělávací funkce knihoven. Knihovny všech velikostí potřebují pro naplňování vytyčených cílů především vzdělané a trendy sledující knihovníky.

Tomuto požadavku vychází vstříc nabídka vzdělávání Moravské zemské knihovny, která se opírá o systém kurzů (jednotlivých specializací) profesní kvalifikace „Knihovník“ podle Národní soustavy kvalifikací. Nezbytností je celoživotní inovativní vzdělávání – v oblasti nových trendů, tj. IT technologií, v technickém vzdělávání, ale i soft skills, v oblasti měkkých dovedností, zejména komunikačních technik a řešení konfliktů, vytváření sociálních sítí, prezentace / propagace knihoven na webových stránkách a sociálních sítích, pedagogické / lektorské dovednosti, včetně podpory rozvoje čtenářské gramotnosti dětí a mládeže. Důležitou součástí je vzdělávání v zavádění nových a rozšiřování stávajících služeb knihoven, například pravidelný seminář MZK „Knihovníci knihovníkům“, kde dochází k inspiraci a sdílení zajímavých aktivit knihoven. Potřebné je vzdělávání v oblasti akvizice – sledování současné aktuální literatury nejen české, ale i překladové, ze zahraničí.

Vzdělávání knihovníků lze realizovat dle obsahové náplně a možností také online, a tam, kde je to potřebné, praktickými prezenčními workshopy. Zájem o tato praktická školení je setrvalý a je podporován také ze strany pověřených knihoven. Jejich další předností je možnost archivace a neomezeného přístupu.

Nedílnou součástí vzdělávání regionálních metodiků jsou průběžné porady MZK všech pověřených knihoven.

Součástí vzdělávacího schématu jsou také knihovny pověřené výkonem RF. K jejich vzdělávání patří školení v automatizovaných (regionálních) knihovních systémech a komplex potřebných vědomostí a dovedností pro každodenní knihovnickou praxi.

Doporučení podle Metodického pokynu k zajištění výkonu RF

2× ročně porady ředitelů/pracovníků pověřených knihoven

1× ročně porady knihovníků profesionálních obsluhovaných knihoven

1× ročně porady, příp. semináře knihovníků neprofesionálních obsluhovaných knihoven

Další vzdělávací akce (semináře, školení aj.) zajišťující nabídku odborného vzdělávání v rozsahu 48 hodin všem knihovníkům profesionálních a v rozsahu 8 hodin všem knihovníkům neprofesionálních knihoven v kraji

CÍL	Podpora celoživotního profesního vzdělávání knihovníků
ZAJIŠTĚNÍ	MZK v Brně, pověřené knihovny, NK ČR, krajské knihovny, SDRUK, SKIP
PODPŮRNÉ NÁSTROJE	Kurzy Knihovník dle NSK, odborná školení, e-learningové kurzy (kurzy.knihovna.cz), webináře, workshopy, knihovnické konference, porady knihovníků v regionu, konzultace, poradenství, sdílení příkladů dobré praxe, oborové elektronické konference
KONTROLA PLNĚNÍ	Každoročně s vyhodnocením výkonu regionálních funkcí

Vzdělávání knihovníků v roce 2027

Knihovníci v profesionálních knihovnách jsou absolventy kurzů dle Národní soustavy kvalifikací, průběžně si doplňují či inovují vzdělání prostřednictvím nabídky celoživotního profesního vzdělávání, aktuální informace komunikují na platformě elektronických konferencí. **Každoročně se účastní 30 až 48 hodin profesního vzdělávání.**

Knihovníci v neprofesionálních knihovnách se pravidelně účastní porad pověřených knihoven, využívají nabídku celoživotního profesního vzdělávání, jsou zapojeni do elektronických konferencí. **Každoročně se účastní 5 až 8 hodin profesního vzdělávání.**

Součástí celoživotního profesního vzdělávání je četba knihovnických periodik (*Čtenář, Duha* aj.).

Pověřené knihovny

Každoročně pořádají **výjezdní porady** pro obsluhované knihovny a jejich zřizovatele (nově postavené / rekonstruované knihovny, oceněné knihovny, knihovny podporující nové trendy, příkladně pracující knihovny).

Zajišťují nabídku celoživotního vzdělávání pro knihovníky.

Provozují **webovou stránku (záložku) pro knihovníky** s aktualitami včetně plánu vzdělávání a porad na příslušný rok.

V rámci možností zajišťují **výměnné stáže** pro pracovníky regionálních oddělení.

Podporují proporcionální složení knihovního fondu v obsluhovaných knihovnách (základní fond, aktuální fond, výměnný fond, budování regionálního fondu se vztahem k místu v regionu, v němž knihovna působí).⁸

3.4 Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace

Výměnný knihovní fond tvoří podpůrnou část knihovních fondů v obsluhovaných knihovnách. Zahrnuje většinou nejnovější literaturu, která vhodně doplňuje aktuální fond nebo ho v některých případech nahrazuje. Kvalitní část výměnného fondu může postupem času obohacovat i základní fond jednotlivých knihoven jako dlouhodobá výpůjčka.⁹ Budování a cirkulace výměnného fondu přispívají ke zkvalitňování nabídky knižního fondu a ke stírání rozdílů v kvalitě poskytovaných služeb knihoven ve městech a v malých obcích.

Nabídka výměnných fondů patří mezi jednu z nejvíce atraktivních regionálních služeb, je konkrétním a nejvíce viditelným přínosem dotace na regionální funkce i pro ty nejmenší knihovny, kterým umožňuje zprostředkování nabídky titulů, které by jinak byly většinou pro uživatele nedostupné.

Nabídku výměnných fondů rozšiřují audioknihy, společenské hry, interaktivní knihy, didaktické pomůcky, robotické hračky (ozoboti) a další technologické prvky. Tato rozmanitost přispívá ke kvalitnímu trávení volného času i k sebevzdělávání, podpoře čtenářství a čtenářské gramotnosti hravou formou. Míra tvorby výměnných fondů je ovlivněna výší dotace na regionální funkce a možnostmi pověřených knihoven při zajišťování ostatních regionálních služeb.

Doporučení podle Metodického pokynu k zajištění výkonu RF

Minimálně 2× ročně jeden soubor s minimálně 60 svazky, resp. 120 svazků ročně

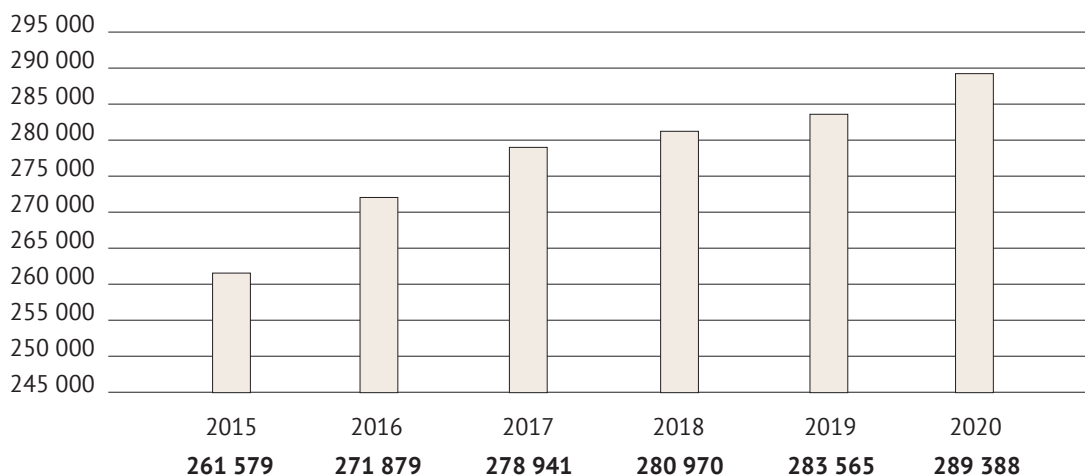
8 *Standard pro dobrý knihovní fond: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2017. ISBN 978-80-7050-689-9.

9 Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky. In: *Informace pro knihovny* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/2017_Metodicky_pokyn_MK_akvizice.pdf.

Tvorba výměnného fondu v knihovnách Jihomoravského kraje 2015–2020

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Přírůstek VF z dotace RF	19 349	18 906	16 371	13 612	17 887	16 071
Úbytek VF	3 792	7 763	10 084	13 498	9 907	12 078
Stav VF	261 579	271 879	278 941	280 970	283 565	289 388

Budování výměnného fondu v knihovnách Jihomoravského kraje

Cirkulace výměnného fondu v knihovnách Jihomoravského kraje

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet obslužených knihoven	622	587	614	603	618	570
Procento z obsluhovaných knihoven	90,6 %	85,9 %	90 %	88,5 %	90,6 %	83,7 %

CÍL	<ol style="list-style-type: none"> 1. Při tvorbě zohlednit nejen požadavky čtenářů, ale také formování čtenářského vkusu (literární ceny, doporučení SČKN, rozvoj čtenářství u dětí). 2. Navýšení počtu obsluhovaných knihoven k hodnotě 90 %. 3. Zvýšit míru využití VF. 4. Průběžná nebo pravidelná aktualizace výměnného fondu (podle plánu revize KF).
ZAJIŠTĚNÍ	MZK, pověřené knihovny
PODPŮRNÉ NÁSTROJE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostatečné a oddělené prostory v obsluhovaných knihovnách pro uložení VF. 2. Propagace VF (mezi zřizovateli knihoven, porady knihovníků, zviditelnění katalogů OPAC VF a zprostředkování vyřazených titulů VF obsluhovaným knihovnám). 3. Záložka Výměnný fond na webových stránkách obsluhovaných knihoven s logem Jihomoravského kraje s informací o nabídce.
KONTROLA PLNĚNÍ	Každoročně s vyhodnocením statistického výkaznictví

VÝMĚNNÉ FONDY V ROCE 2027

Z hlediska obsahu

Aktuální knižní fond (doporučená doba 10 let od vydání, podle míry cirkulace v regionu).
Výměnný fond zahrnuje knihy, deskové hry, audioknihy, interaktivní knihy, e-knihy aj.

Z hlediska fyzické péče o fond

Pravidelná aktualizace výměnného fondu (minimálně ve tříletých cyklech).¹⁰
Vyřazování knihovních jednotek výměnného fondu v případě poškození či opotřebenosti, podmínkou je ukončená cirkulace dokumentu v obsluhovaných knihovnách.

Z hlediska uložení

Odpovídající a dostatečné prostory v pověřených knihovnách, řádné uložení a obalení výměnného fondu.

Odpovídající a viditelně označené prostory v obsluhovaných knihovnách, řádné uložení a obalení výměnného fondu.

Dodržování schválených pravidel pro nakládání s výměnnými fondy v knihovnách Jihomoravského kraje.

3.5 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů

Doporučená periodicita revize knihovního fondu podle Metodického pokynu k zajištění výkonu RF:

1× za 5 let

Doporučená periodicita aktualizace knihovního fondu dle Metodického pokynu Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu:

Pravidelná aktualizace probíhá minimálně ve tříletých cyklech

CÍL	Zajištění pravidelné revize a aktualizace knihovních fondů v obsluhovaných knihovnách
ZAJIŠTĚNÍ	Pověřené knihovny ve spolupráci se zřizovateli knihoven
PODPŮRNÉ NÁSTROJE	Plán revize a aktualizace knihovního fondu v obsluhovaných knihovnách
KONTROLA PLNĚNÍ	Každoročně s vyhodnocením statistického výkaznictví

Revize a aktualizace v roce 2027

Zřizovatelé obsluhovaných knihoven využívají regionální službu při zahájení a ukončení revize. Pověřená knihovna dohlíží nad průběhem revize knihovního fondu v obsluhované knihovně, odbornou pomoc poskytuje při jejím průběhu na vyžádání v případě menších neprofesionálních knihoven. Aktualizace knihovního fondu probíhá v režii obsluhované knihovny, pověřená knihovna může odborně dohlížet na průběh aktualizace knihovního fondu, na vyžádání poskytuje odbornou pomoc.

¹⁰ Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky. In: *Informace pro knihovny* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/2017_Metodicky_pokyn_MK_aktvizice.pdf.

3.6 Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce) a jejich distribuce

Tato regionální služba podporuje kvalitní akvizici a zpracování knihovních fondů. Jejím obsahem je kromě nákupu také profilace, katalogizace a technická úprava knihovního fondu, následně jeho distribuce do knihoven a provádění odpisů.

CÍL	Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce) a jejich distribuce
ZAJIŠTĚNÍ	Pověřené knihovny, dle možností spoluúčast zřizovatelů knihoven při distribuci
PODPŮRNÉ NÁSTROJE	Smlouva o nákupu a zpracování knihovního fondu s obcí, maximální počet knihoven pro snížení rabatu, využívání akvizičních portálů a slevových nabídek nakladatelství pro knihovny
KONTROLA PLNĚNÍ	Každoročně s vyhodnocením výkonu a financování regionálních funkcí knihoven

Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce) a jejich distribuce v roce 2027

Všechny pověřené knihovny zajišťují nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce) a motivují obsluhované knihovny k využití této služby finanční úsporou a kvalitním zpracování knihovního fondu.

Obsluhované knihovny vytvářejí (v případě zájmu) objednávky dle preferencí čtenářů a s ohledem na rozvoj čtenářství u dětí a mládeže adresované příslušné pověřené knihovně.

Pověřené knihovny distribuují zpracované knihovní fondy do obsluhovaných knihoven s podporou zřizovatelů (obcí).

3.7 Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit

Tato nová regionální služba spočívá v metodické, případně praktické pomoci pověřených knihoven při pořádání vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit v obsluhovaných knihovnách. Přispívá k rozvoji spolupráci se školami, spolky a dalšími subjekty, častou formou výstupu jsou prezentace příkladů dobré praxe.

Pověřené knihovny v mnoha případech disponují možností zapůjčení dataprojektoru a plátna pro obsluhované knihovny.

Mezi preferované aktivity knihoven patří akce / projekty na podporu čtenářství. Oddělení vzdělávání a krajské metodiky MZK každoročně pořádá **workshop Knihovníci knihovníkům** zaměřený na sdílení příkladů dobré praxe, regionální oddělení pověřených knihoven využívají pro předávání zkušeností platformu porad, v rámci regionálních projektů na podporu čtenářství iniciují setkávání regionálních autorů se školami v knihovnách, velké oblibě se těší projekt regionálního oddělení Městské knihovny Boskovice **Putování čtoucích rodin**.

Předpokladem úspěšného rozvoje čtenářské gramotnosti je **spolupráce knihovny se základní a mateřskou školou**. Pravidelná návštěva knihovny se v rámci školních aktivit podílí necelými 60 %, spolupráci s místní knihovnou potvrdilo pouze 40 % škol.¹¹

11 2. Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v jihomoravském kraji (kap 2). In: *Krajský akční plán rozvoje vzdělávání JMK* [online]. Brno, 2019 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: https://kap.kr-jihomoravsky.cz/uploads/attachment/document/attachment_file/34971/KAP_2_JMK_5_9_PS_VaZ.pdf.

Beseda se ZŠ Benešov v přírodě, čte Mgr. Hana Matulová z regionálního oddělení Městské knihovny Boskovice, fotografie Helena Jalová

Projekt Moravské zemské knihovny na podporu čtenářství: Jižní Morava čte

Projekt *Jižní Morava čte* vznikl v roce 2016 za finanční podpory Jihomoravského kraje primárně na rozvoj čtenářské gramotnosti u dětí a mládeže, jako prostředek pro budování a rozvoj mezigeneračních vztahů a také jako nápomoc k uvědomění si své regionální identity. Cílem projektu je také podpora dětské fantazie a rozvoj kreativity, rozvoj kritického myšlení, seznámení se se zajímavými osobnostmi nejen z oblasti literatury a také představení knihoven v roli komunitních center. Cíle a vize projektu se v uplynulých ročnících podařilo naplnit.

Realizace projektu byla v roce 2020 ovlivněna pandemií Covid-19, proběhla nicméně úspěšně. Naplánované a připravované akce byly přesunuty do online prostoru – tím vznikla nová platforma pro možnou realizaci projektu. Autorská čtení, besedy, workshopy a další akce však budou nadále primárně probíhat v prostorách zapojených knihoven, protože osobní kontakt zůstává nenahraditelnou součástí kulturních aktivit.

Cílem projektu je i pro nadcházející roky podpora čtenářské gramotnosti, rozvoj fantazie a kritického myšlení, mezigenerační setkávání a prezentace knihoven v roli komunitních center. Knihovny nejsou jen místy, kde se půjčují knihy, nabízejí prostor pro vyjádření vlastních myšlenek a názorů a tvoří bezpečné místo, které představuje vhodné zázemí také pro veřejné debaty s porozuměním. Projekt *Jižní Morava čte* je vhodným pojátkem těchto možností.

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Počet zapojených knihoven	61	61	60	50	50
Počet realizovaných akcí	168	228	168	200	90
Počet účastníků	5 413	7 209	6 343	6 000	2 000

Slavnostní vyhlášení vítězů soutěže Jižní Morava čte

Doporučená periodicita vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit podle Metodického pokynu k zajištění výkonu RF

Podle potřeby na základě smlouvy / na vyžádání.

Doporučená hodnota počtu vzdělávacích, kulturních a komunitních akcí knihoven podle Metodického pokynu k vymezení standardu veřejných, knihovnických a informačních služeb

Počet obyvatel obce	Doporučená hodnota akcí za rok
1–500	4–6
501–1 000	6–20
1 001–3 000	20–40
3 001–5 000	40–80
5 001–10 000	80–150
10 001–20 000	150–300
20 001–40 000	300–600
Více než 40 000	600–1 100

CÍL	S podporou doporučené hodnoty standardu transformace knihoven na informační, vzdělávací, kulturní a komunitní centra obcí, rozvoj společenského a kulturního života napříč všemi věkovými kategoriemi, posílení spolupráce a solidarity
ZAJIŠTĚNÍ	Pověřené knihovny, krajská knihovna
PODPŮRNÉ NÁSTROJE	Nabídka besed, přednášek, autorských čtení i čtenářských projektů (s podporou dotace na regionální funkce). Podpora online aktivit knihoven. Prezentace příkladů dobré praxe, využití dotace Knihovna 21. století, VISK3, SKIP ČR
KONTROLA PLNĚNÍ	Každoročně s vyhodnocením statistického výkaznictví

Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit v roce 2027

Obsluhované knihovny naplňují s podporou pověřených knihoven doporučenou hodnotu vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit. Sdílení příkladů dobré praxe vychází z potřeb obsluhovaných knihoven, pověřené knihovny podporují jejich sdílení, iniciují vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity také prostřednictvím příkladů dobré praxe z dotace na regionální funkce, plní roli koordinátora podpůrných aktivit v regionu.

Nabídka vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit probíhá také v online prostředí, zejména u pověřených a profesionálních knihoven. Neprofesionální knihovny zprostředkují jejich nabídku prostřednictvím vlastních webových stránek, případně prostřednictvím webových stránek svého zřizovatele, na kterých hostují.

3.8 Servis automatizovaného knihovního systému (AKS)

Tato regionální služba přispívá k zajištění servisních služeb AKS v částech, které jsou využívány k plnění regionálních funkcí (katalogizace, revize knihovních fondů a automatizovaná agenda výměnných souborů včetně provozu regionálního automatizovaného knihovního systému). Zahrnuje zaškolení pracovníků při práci s příslušnými moduly, roční údržbu, příp. upgrade, metodickou a praktickou pomoc při zavádění regionálního automatizovaného kooperačního systému.

CÍL	Zajištění servisu AKS pro výkon regionálních funkcí, podpora regionální automatizace
ZAJIŠTĚNÍ	Pověřené knihovny, příp. na základě smluvních vztahů s dodavatelem AKS
PODPŮRNÉ NÁSTROJE	Školení, metodické návštěvy, komunikace se zřizovatelem (vedením obce), smlouvy s dodavatelskou firmou
KONTROLA PLNĚNÍ	Průběžně dle potřeb

Při výběru vhodného automatizovaného knihovního systému, případně při přechodu na jiný automatizovaný knihovní systém, je z důvodu efektivnosti a minimalizace nákladů i rizik preferovanou volbou automatizovaný knihovní systém používaný pověřenou knihovnou a dalšími knihovnami v regionu.

Servis je poskytován pouze v případě AKS, který splňuje knihovnické a technické parametry stanové pověřenou knihovnou.

V případě neprofesionálních a menších profesionálních knihoven preferovat zapojení do regionální automatizace, která je jedním z opatření na podporu cílů *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030*: „Podporovat využívání a provoz regionálních

automatizovaných systémů¹² a prioritou dotačního titulu VISK 3 při zahájení a pokračování automatizace a zpřístupnění online katalogu v knihovnách menších měst a obcí „zejména prostřednictvím regionálního kooperačního systému“.¹³

Servis automatizovaného knihovního systému (AKS) v roce 2027

Pověřené knihovny efektivně spolupracují s obsluhovanými knihovnami při zajištění servisu automatizovaného knihovního systému.

Zapojení neprofesionálních a menších profesionálních knihoven (ve městech do 3 000 obyvatel) do regionálního automatizovaného knihovního systému.

3.9 Pravidelná medializace nejlepších knihoven a knihovníků, oceňování knihoven a obcí, prezentace příkladů dobré praxe

Moravská zemská knihovna ve spolupráci s pověřenými knihovnami Jihomoravského kraje pravidelně oceňuje příkladně pracující knihovny a knihovnické osobnosti (na krajské i regionální úrovni). Oceňování a medializace knihoven a knihovníků je nejen příležitostí k poděkování úspěšně pracujícím knihovnám, jejich zřizovatelům a regionálním metodikům, ale současně propagací dobrého jména veřejných knihoven ve společnosti a vyjadřuje úsilí motivovat zřizovatele k pravidelné péči o svoje knihovny.

Slavnostní oceňování knihoven na krajské úrovni probíhá pod záštitou hejtmána Jihomoravského kraje, za přítomnosti zástupců KÚ JMK, ředitelů pověřených knihoven a zřizovatelů knihoven a odborné knihovnické veřejnosti a každoročně představuje jednu z nejvýznamnějších knihovnických událostí v rámci Jihomoravského kraje se zastoupením médií.

Prezentace činnosti knihoven prostřednictvím webových stránek knihoven, na webových stránkách pověřených knihoven a prostřednictvím médií (např. časopis *Duha*, *Čtenář*, *Bulletin SKIP*, regionální zpravodajství).

CÍL	Oceňování nejlepších knihoven a knihovníků na krajské i regionální úrovni, medializace knihoven, prezentace příkladů dobré praxe
ZAJIŠTĚNÍ	MZK, pověřené knihovny
PODPŮRNÉ NÁSTROJE	Poradenství a konzultace, celoživotní vzdělávání knihovníků, výjezdni porady, stáže knihovníků. Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit
KONTROLA PLNĚNÍ	Každoročně s vyhodnocením statistického výkaznictví

Oceňování nejlepších knihoven a knihovníků, medializace knihoven, prezentace příkladů dobré praxe v roce 2027

Oceňování veřejných knihoven a knihovníků na úrovni Jihomoravského kraje probíhá v koordinaci Moravské zemské knihovny a Jihomoravského kraje, na regionální úrovni je garantují jednotlivé pověřené knihovny. Součástí oceňování je medializace knihoven a knihovníků, včetně prezentace příkladů dobré praxe.

12 *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030: Knihovny – pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020 [cit. 2021-08-16]. ISBN 978-80-7050-735-3. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/koncepce-rozvoje-knihoven-2021-2027>.

13 VISK 3 Informační centra veřejných knihoven – ICEKNI. In: *Veřejné informační služby knihoven* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky Knihovnický institut, 2021 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: <https://visk.nkp.cz/visk-3-informacni-centra-verejnych-knihoven-icekni>.

Ocenění Komunitní knihovna Jihomoravského kraje 2020 v kategorii 5 001 a více obyvatel a cenu TOP Komunitní knihovna Jihomoravského kraje 2020 obdržela Knihovna Jiřího Mahena v Brně, pobočka Medlánky. Zleva Kateřina Žůrková, místostarostka MČ Medlánky, JUDr. Michal Marek, starosta MČ Medlánky, Mgr. Jan Grolich, hejtmán Jihomoravského kraje, Šárka Ondrušková, vedoucí pobočky, Ing. Libuše Nivnická, ředitelka KJM v Brně, Mgr. František Lukl, MPA, náměstek hejtmána, prof. PhDr. Tomáš Kubiček, Ph.D., ředitel MZK v Brně

Shrnutí

Předpokladem úspěšného rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb i v těch nejmenších obcích je poskytování standardizované úrovně jednotlivých regionálních služeb. Klíčovou roli zaujímají pověřené knihovny, které s podporou celoživotního vzdělávání garantují profesionální výkon těchto služeb a současně usilují o jejich další zdokonalování. Právě důraz na zkvalitňování služeb neprofesionálních knihoven je jedním z hlavních pilířů nové koncepce.

Je úkolem pověřených knihoven prosazovat zájmy svých obsluhovaných knihoven, zdůrazňovat jejich potenciál a přínos zejména pro nejvíce ohrožené skupiny obyvatel – pro děti a seniory, kteří v případě pozastavení či zrušení knihovny přicházejí o dostupnost služeb především z důvodu omezené mobility.

Demografický rozvoj především v příměstských sídlech doprovází tlak na rozvoj občanské vybavenosti, což platí i pro knihovny. Ty jako přirozená centra neformálního vzdělávání přispívají ke zlepšení dostupnosti vzdělávání a služeb péče o děti.¹⁴

14 Srov. Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: <https://mmr.cz/getmedia/58c57a22-202d-4374-af5d-cbd8f9454adb/SRR21.pdf.aspx?ext=.pdf>.

4 Požadavky na prostorové podmínky v knihovnách

Význam veřejné knihovny je v současné době v jejím místním působení. Poskytuje zázemí pro lokální setkávání a pořádání rozmanitých aktivit na podporu rozvoje místních komunit. Důraz je kladen na funkci knihovny jako místa setkávání nebo tvůrčího rozvoje. Vzhledem k tomu, že obecní knihovny jsou situovány většinou v jedné či dvou místnostech, které jsou součástí obecního úřadu či jiné instituce, by měly být tyto prostory multifunkční a být tak přizpůsobeny různým skupinám uživatelům a jejich potřebám. Proto jsou prostory knihovny včetně její atmosféry velmi důležitým činitelem, který má významný potenciál ovlivnit zájem veřejnosti o využívání služeb knihovny.

Městská knihovna Veselí nad Moravou

Urbanistické zásady pro knihovnu v obci:

- umístění v centru obce, avšak v klidném prostředí (bezbariérovost, docházková vzdálenost),
- zřetelné označení budovy s nápisem „Knihovna“ s jednoznačně definovaným vstupem,
- vhodně upravené a bezbariérové prostory,
- esteticky upravený venkovní prostor vytváří další místa pro uživatele,
- vhodně umístěná knihobudka v obci slouží ke sdílení knih a jako další komunitní platforma v obci,
- dostatek parkovacích míst, stání pro kola,
- vhodné umístění biblioboxu (u knihoven v obcích nad 5 000 obyvatel).

Velikost knihovny

Předpokladem úspěšného naplňování současné role veřejné knihovny je její velikost, prostory a vnitřní uspořádání zohledňující nároky a potřeby místa a jejich obyvatel. Prostory knihovny odpovídají jejím úkolům a jejich počet, určení a velikost vycházejí z velikosti obce. Minimální plocha knihovny určená pro uživatele je 60 m² na 1 000 obyvatel obce nebo spádové oblasti.¹⁵

Velikost užité plochy pro veřejnou knihovnu závisí na mnoha faktorech:

- velikost sídla,
- funkce knihovny,
- specifické potřeby dané komunity,
- rozsah knihovního fondu,
- blízkost jiných knihoven,
- množství dostupných finančních prostředků.

Dětské oddělení Městské knihovny Hodonín

Doporučené hodnoty plochy knihovny pro uživatele¹⁶

Velikost obce	(m ²)
do 500	80
501–1 000	min. 80
1 001–3 000	80–180
3 001–5 000	180–300

15 V obcích do 1 000 obyvatel se použije tato hodnota přiměřeně, aby byly zjištěny základní funkce knihovny, doporučuje se pracovat s hodnotou 80 m² na 1 000 obyvatel. Srov. ATELIER ATREA. Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území České republiky. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012 [cit. 2019-08-28]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/Doporučení_Vystavba_07_05_2012DEF.pdf.

16 ATELIER ATREA. Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území České republiky. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012 [cit. 2019-08-28]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/Doporučení_Vystavba_07_05_2012DEF.pdf.

Knihovny v obcích do 3 000 obyvatel

- Většinou sídlí v budově v centru obce spolu s jinou institucí nebo úřadem, se kterým sdílí vstupní prostor, WC pro veřejnost, Wi-Fi a technické zázemí,
- jednoduchou dispozici tvoří prostor pro uživatele s výpůjčním pultem a volným výběrem pro dospělé a děti (celý knihovní fond),
- při větší ploše je vhodné výrazně oddělit prostor pro děti a vybavit ho dětským nábytkem, hračkami atd.,
- prostory pro pořádání vzdělávacích akcí a besed je možno sdílet v rámci objektu.
- Nezbytností je minimální zázemí pro knihovníka s pracovním stolem, možností uvaření kávy, čaje a vlastním sociálním zařízením,
- pro uživatele jsou k dispozici minimálně 1 až 3 počítače s přístupem k internetu, z toho 1 je určen pro veřejně dostupný online katalog určený uživatelům knihovny (OPAC, Online Public Access Catalogue),
- venkovní prostory: stání pro kola, lavička, infosystém.

Knihovny v obcích od 3 001 obyvatel

- Knihovna se nachází v centru města v samostatné budově, event. v budově s jinými institucemi a úřady nebo se supermarketem,
- má samostatný vstupní prostor s nápojovým automatem či bistroem, šatnou, WC pro návštěvníky a s úklidovou komorou,
- v celé knihovně je zavedeno Wi-Fi,
- je zde vyhrazen výstavní prostor,
- výhodné je spojení knihovny s informačním centrem obce,
- vstup do knihovny může být doplněn biblioboxem.

Prostory a funkční uspořádání

Prostory knihovny jsou velmi důležitým činitelem, který má významný potenciál ovlivnit zájem veřejnosti o využívání služeb knihovny a s nimi spojených aktivit. O celkovém dojmu uživatele při návštěvě knihovny rozhodují detaily: **vstup do budovy, atmosféra, členění interiéru, světlo, barvy, zvuk, mobiliář, technologie, zázemí, funkčnost, útulnost a hlavně lidé.**

Knihovna by měla nabízet:

- odpovídající knihovní mobiliář pro uchování a zpřístupnění knihovních fondů,
- bezbariérový přístup,¹⁷
- pohodlný a přitažlivý prostor pro veřejnost,
- vhodné zónování: rušná zóna (vstupní prostory), polotichá zóna (výpůjční pult, volný výběr) a tichá zóna (studijní místa),
- odpovídající prostor pro čtenářské, studijní a volnočasové aktivity včetně potřebného technického vybavení a sociálního zázemí pro uživatele (WC, místo pro odkládání oděvů, tašek, místo pro kočárky, dostatek místa pro uložení techniky apod.),
- výstavní prostor,
- vhodný prostor pro setkávání skupin různých velikostí a různých věkových kategorií (děti, senioři, teen, maminky s dětmi, apod.),
- přiměřený a pohodlný prostor pro personál knihovny včetně zázemí.

17 Bezbariérovostí se rozumí soubor územně technických a stavebně technických opatření, která umožňují samostatný pohyb a užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace, tzn. bez pomoci další osoby. Požadavky na přístup, pohyb a pobyt znevýhodněných osob v knihovně jsou definovány ve vyhlášce č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.

Knihovní mobiliář

Knihovní mobiliář je jedním z nejdůležitějších faktorů při navrhování interiéru. Měl by respektovat celkový design knihovny, proto by při jeho výběru měl mít slovo architekt (popř. designér). Všeobecným pravidlem při zařizování knihovny je vytvoření dostatečně vzdušného a nepřeplněného prostoru, přičemž celkový vzhled interiéru knihovny by měl vždy působit jako celek. Hlavními kritérii při volbě nábytku jsou: pohodlnost, funkčnost, vzhled, flexibilita a kvalita.

Shrnutí

Pro plnění role knihovny jako vzdělávacího, kulturního a komunitního centra kromě nabízených služeb a aktivit, je velmi důležité jejich prostředí. Prostory knihovny včetně její atmosféry mají významný potenciál ovlivnit zájem veřejnosti o využívání služeb knihovny. Veřejné knihovny jsou tedy především místy, jež pečují o lokální komunitu, tzv. třetím místem obce s lokální identitou.

Nové interiéry Městské knihovny Šlapanice

5 Finanční zajištění regionálních funkcí knihoven

Finanční zajištění regionálních funkcí má oporu v zákoně č. 257/2001 Sb., zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), kde se v § 11, Krajská knihovna uvádí:

„Plnění regionálních funkcí a jeho koordinaci zajišťuje kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu.“¹⁸

Smlouvou vytvářející právní rámec výkonu regionálních činností je Smlouva o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven uzavřená mezi poskytovatelem dotace – Jihomoravským krajem a jejím příjemcem – Moravskou zemskou knihovnou. Na ni navazuje Dohoda o zajišťování výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji uzavřená mezi Jihomoravským krajem, MZK a pověřenými knihovnami. S Moravskou zemskou knihovnou uzavírají jednotlivé pověřené knihovny Smlouvu o použití přidělených prostředků pro zabezpečení regionálních funkcí. Součástí každé smlouvy je příloha s výčtem regionálních funkcí a seznam obsluhovaných knihoven, kterým jsou RF poskytovány, a rozpočet.

Jedním z hlavních pilířů garance rozvoje regionálních funkcí knihoven je včasné a plynulé zajištění dotace. Výši finančních prostředků schvaluje Jihomoravský kraj na základě oprávněných požadavků (personálních i věcných) ze strany pověřených knihoven a Moravské zemské knihovny. Na základě Metodického pokynu Ministerstva kultury ČR k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky zohledňuje každoroční rozpočet dle stávajících možností aktuální inflaci a valorizaci mzdových prostředků.¹⁹

---

18 Česko. ZÁKON ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Informace pro knihovny* [online]. 2018, 2017 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb-a-navazne-provade-ci-prepisy/Zakon257.htm.

19 Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky (2019). In: *Informace pro knihovny* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky Knihovnický institut, 2020 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/regionalni-funkce-verejnych-knihoven/metodicky-pokyn-ministerstva-kultury-k-zajisteni-vykonu-regionalnich-funkci-knihoven-a-jejich-koordinaci-na-uzemi-ceske-republiky-2019>.

6 Závěr

Předpokladem úspěšného naplňování cílů předložené koncepce, jednotlivých regionálních služeb, je podpora a aktivní zapojení pověřených knihoven. Svým působením vůči zřizovatelům knihoven, vstřícným přístupem a podporou při řešení každodenních úkolů obsluhovaných knihoven získávají autoritu, která umožňuje vytvářet podmínky pro spolupráci a naplňování cílů a potřeb každé knihovny. Důležitou roli zastávají i ředitelé pověřených knihoven, zejména vůči zřizovatelům knihoven, v rovině komunikační, propagační, motivační a především propojující na úrovni obsluhovaná knihovna – zřizovatel – pověřená knihovna.

Naplnění cílů koncepce však stojí především na pochopení a podpoře knihovníků i těch nejmenších knihoven, jejich zájmu o celoživotní vzdělávání a zkvalitňování služeb knihovny. Cílem je stav, kdy i malá knihovna bude příjemným místem, které vzdělává, podporuje kulturní a komunitní život, rozvíjí čtenářské návyky a dovednosti, stmeluje občany a prohlubuje zájem o život v obci.

Klíčové postavení zaujímá osobnost knihovníka. Předpokladem úspěšné práce v knihovně je zájem o celoživotní profesní vzdělávání, sledování trendů, otevřená a vstřícná komunikace se zřizovatelem, pověřenou knihovnou, ostatními kolegy, ale také s organizacemi a spolky v místě, rozvíjení dobrých vztahů a ochota ke spolupráci.

Jedním z rysů úspěšné knihovnické práce je aktivní zájem o rozšiřování služeb, pozitivní přístup, otevřenost novým podnětům. Je úkolem každé pověřené knihovny motivovat knihovníky svých obsluhovaných knihoven k rozvoji spolupráce, sebevzdělávání, otevřené a vstřícné komunikaci s cílem naplnění potřeb uživatelů a podpoře dobrého jména knihovny.

Ambicí koncepce je inspirovat pověřené knihovny při zpracování a realizaci vlastních koncepcí rozvoje. Každá pověřená knihovna čelí nemalým výzvám a naplňuje unikátní potřeby svého regionu. Prezentovaná koncepce tak současně představuje rozvoj každé základní knihovny v Jihomoravském kraji (tedy příjemce regionálních služeb). Teprve s jejich pomocí může usilovat o naplnění potřeb a požadavků jejich uživatelů a o transformaci veřejných knihoven ve vzdělávací, kulturní a komunitní instituce, plně dostupné každému bez omezení.

6.1 Seznam zkratek

AKS – automatizovaný knihovní systém

DT – dotační titul

IT – informační technologie

MC VRK – Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven

RF – regionální funkce

VF – výměnný fond

VISK – dotační titul Veřejné informační služby knihoven

6.2 Literatura a internetové zdroje

ATELIER ATREA. Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území České republiky. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012 [cit. 2019-08-28]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/Doporučení_Vystavba_07_05_2012DEF.pdf.

Česko. ZÁKON ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Informace pro knihovny* [online]. 2018, 2017 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb-a-navazne-provadeci-prepisy/Zakon257.htm.

Koncepce rodinné politiky pro všechny generace 2020/2030 [online]. © ACCENDO, Jihomoravský kraj. Aktualizováno 27. 6. 2020. [cit. 2021-08-16]. ISBN 978-80-87955-09-3. Dostupné z: https://www.rodinnapolitika.cz/webfiles/soubory/koncepce_rp_jmk_2020_2030_zmenseno.pdf.

Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030: Knihovny – pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury [online]. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020 [cit. 2021-08-16]. ISBN 978-80-7050-735-3. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/koncepce-rozvoje-knihoven-2021-2027>.

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Jihomoravském kraji (KAP 2). *Krajský akční plán rozvoje vzdělávání JMK* [online]. Brno, 2019 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: https://kap.kr-jihomoravsky.cz/uploads/attachment/document/attachment_file/34971/KAP_2_JMK_5_9_PS_VaZ.pdf.

Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky [online]. Praha: [Ministerstvo kultury České republiky], 2019 [cit. 2019-12-22]. Dostupné také z: https://ipk.nkp.cz/docs/VKIS/MK_standard_VKIS.pdf.

Služby knihoven knihovnám: krajské programy regionálních funkcí na podporu knihoven. 2., přepracované vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. 19 stran. ISBN 978-80-7050-726-1.

Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. 4., přepracované vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. 13 stran. ISBN 978-80-7050-725-4. Dostupné také z: https://ipk.nkp.cz/docs/2017_Metodicky_pokyn_MK_akvizice.pdf.

Standard pro dobrý knihovní fond: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2017. 20 stran. ISBN 978-80-7050-689-9. Dostupné také z: https://ipk.nkp.cz/docs/2017_Metodicky_pokyn_MK_akvizice.pdf.

TNI ISO/TR 11219. Informace a dokumentace – Kvalitativní podmínky a základní statistika pro budovy knihoven – Plocha, funkčnost a design. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2014. Třídící znak 01 3715.

VISK 3 Informační centra veřejných knihoven – ICEKNI. *Veřejné informační služby knihoven* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky Knihovnický institut, 2021 [cit. 2021-08-16]. Dostupné z: <https://visk.nkp.cz/visk-3-informacni-centra-verejnych-knihoven-icekni>.

6.3 Doporučená literatura

BUREŠOVÁ, Jarmila, SABELOVÁ, Miroslava, eds. *Rovný přístup: knihovny a skupiny ohrožené sociálním vyloučením: metodická příručka pro práci knihoven se sociálně vyloučenými a sociálním vyloučením ohroženými skupinami uživatelů*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2018. 63 stran. ISBN 978-80-7050-706-3.

CERNIŇÁKOVÁ, Eva, HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena, eds. *Rovný přístup – Standard Handicap Friendly: metodická příručka pro práci knihoven s uživateli s postižením*. 1. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2014. ISBN 978-80-7050-641-7.

HOUŠKOVÁ, Zlata, LAUFKOVÁ, Veronika. *Jak na projekt S knížkou do života (Bookstart): metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2018. 47 stran. ISBN 978-80-7050-703-2.

LAUFKOVÁ, Veronika a kol. *Projekt S knížkou do života a čtenářská gramotnost: metodická příručka pro práci knihoven s dětmi ve věku 3–6 let*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. 91 stran. ISBN 978-80-7050-732-2.

MAZUROVÁ, Hana, HOUŠKOVÁ, Zlata, eds. *Rovný přístup: knihovna přátelská k seniorům: metodická příručka pro práci knihoven se seniory*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2016. 87 stran. ISBN 978-80-7050-674-5.

ŠEDÁ, Marie, DOSTÁLOVÁ, Lenka, RICHTER, Vít. *Knihovna v obci: příručka pro starosty a zastupitele*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. 42 stran. ISBN 978-80-7050-729-2.

Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven
v Jihomoravském kraji v letech 2021–2027

Vydala Moravská zemská knihovna v Brně,
Kounicova 65a, 601 87 Brno, 2021

Zpracovalo Oddělení vzdělávání a krajské metodiky Moravské zemské knihovny v Brně
Odborná redaktorka Adéla Dilhofová
Technická redakce Tereza Kunešová
Jazyková redakce Jitka Horáková
Fotografie archiv MZK
Grafická úprava a sazba GRANER GROUP, s. r. o.

Tisk OPTYS, spol. s r. o., U Sušárny 301, 747 56 Dolní Životice

ISBN 978-80-7051-310-1

Rozvoj
Knihovny
Čtení
Regionální
Jihomoravský
Spolupráce
Financování
Neprofesionální
Komunita
Vzdělávání
Celoživotní
Dotace
Bezbariérovost
Funkce
Profesionální
Podpora
Prostředí
Porady
Čtení
Služby
Knihy
Setkávání
Region
Kraj
Distribuce
Cirkulace
Interiéry
Čtenáři
Rozvoj
Regionální
Prostory
Jihomoravský
Čtenářství
Porady
Atmosféra
Kvalifikace
Služby
Dotace
Čtenáři
Profesionální
Spolupráce
Kraj
Knihy
Prostředí